

Hofterups kyrka

Välkommen

in i Hofterups kyrka

genom huvudingången, belägen i **tornet** på kyrkans västra sida från 1851, med texten ”*Loven Gud i Hans helgedom*”. Hofterups kyrka är en av Skånes äldsta absidkyrkor och byggd efter typiskt 1100-talsmönster. Kyrkan var helgad åt S:t Andreas. Om du höjer blicken mot tornet innan du går in genom huvudingången ser du ett **lejonhuvud** av kritsten som troligtvis härstammar från den romanska tiden. Huvudingången leder in i tornets botten-

våning, som tjänstgör som **vapenhus**. Till vänster i vapenhuset förvaras en av kyrkans tre **klockor**- den äldre lillklockan från 1654 gjuten av Hans Meyer. De övriga två klockorna är placerade längst upp i tornet, storklockan från 1654, av samma tillverkare som den äldre lillklockan och en nyare lillklocka från 1949 gjuten av M&E Ohlsson. Tornet renoverades och höjdes 1851 för att göra plats för klockorna. Tidigare hade klockorna varit placerade i en fristående klockstapel på kyrkogårdens nordvästra hörn som revs 1851 och timret såldes på offentlig auktion.

Vi fortsätter in genom vapenhusets blåmålade pardörr till kyrkans **långhus**. Långhus, kor och den runda absiden uppfördes på **1100-talet**. Långhusets golv är belagt med slipade plattor av öländsk kalksten. Taket består av två kryssvalv från 1400-talet som är bemålade med **gotiska kalkmålningar**.

Gotisk kalkmålning:
ansiktets mun utgörs av ett skvallerhål

Vi fortsätter gången framåt förbi den blåmålade träinredningen från den stora renoveringen av interiören i nationalromantisk anda av Theodor Wählin 1912. Vi kommer fram till nykyrkans öppning och vänder oss om för att blicka upp på **orgelläktaren** som byggdes i samband med renoveringen 1912 och utgör en förlängning av tornets första våning

in mot långhuset. Tidigare låg orgelläktaren helt inom långhuset. **Orgeln** av ek införskaffades redan 1863 men byggdes om av Eskil Lundén, Göteborg vid restaureringen 1912 och fasaden anpassades till det nya utrymmet inne i tornet. 1977 tillfogades ett ryggpositiv.

I mitten av 1800-talet fastslogs att kyrkan inte var tillräckligt rymlig för församlingens behov och **1851 byggs nykyrkan**.

Även nykyrkan har kryssvalv men de är liksom väggarna vitkalkade. När man går in i nykyrkan finns det på väggen till vänster **kistplåtar** av silver uppsatta över

släkten Hofverberg. Den Hofverbergska släkten har i fyra generationer i rakt nedstigande led innehaft prästämbetet i Hofterup, med start 1715 av Johannes Hofverberg och till Carl Jakobs Hofverbergs död 1883.

I öppningen mellan nykyrkan och långhuset är **dopfunten** från 1890 placerad. Dopfunten är gjuten i cement och dekoren är i form av arkadmotiv med blomornament i kraftig relief. I dopskålen finns en insats av trä. Vid dop används ett **dopfat av nysilver** från 1891 med inskription *"Den dere tror och blifver döpt hans skall varda salig"*(från Markus).

Åter inne i långhuset på väg fram mot koret och absiden finns på vänster sida ett **epitafium** (=minnestavla över en avliden). Detta epitafium i röd kalksten är en minnestavla över Johannes Hofverberg med familj, prost över Harjagers härad 1723. Epitafiet sitter på **Triumfbågen** (triumfbåge = valvbågen mellan långhus och koret i en kyrka) som är rundbågig och försedd med **romanska kalkmålningar**. De romanska målningarna som finns på flera platser i kyrkan (i absiden, på tribunbågen, vänstra korväggen och triumfbågen) framkom vid renoveringen 1912 och har

Triumfbågens romanska målningar

knutits till den s.k. Finjagruppen (efter de målningar som finns i Finja kyrka) och härrör från mitten eller senare delen av **1100-talet**. Endast åtta kyrkor i Skåne har målningar från Finjagruppen. Några steg längre in i koret på vänster sida finns det **romanska fönstret med sin romanska fönsternisch** bevarat. Tyvärr är de romanska målningarna endast fragmentariskt bevarade och svårtydda då de delvis förstördes när absidens tak rasade in någon gång på 1700-talet.

På motsatt sida, precis innan du går under triumfbågen in i koret är **predikstolen** från 1751 placerad. Predikstolen är mångfärgad och materialet är ek. Tillverkare var snickare Petter Hansson, bildhuggare Sven Sjöberg och målare Christian Holst. Korgen är sexkantig och har fält med målningar föreställande de fyra evangelisterna. Mellan fälten finns pilastrar (utskjutande pelare) med blommor och korintiska kapilär. På frisen ovanför är en text i guld på svart enligt Luk 11: ”Salige är the/ som höra Guds ord/ och giöma thet”. På sockeln står ”Fruchter Herran/ och tiäner honom troliga/ och rättsinneliga” Jos.24. Under åren har predikstolen genomgått en del renoveringar och tidvis varit övermålad men vid 1964-års renovering framtogs de ursprungliga färgerna och konserverades. Även på denna sida har triumfbågen romanska målningar från 1100-talet.

Inne i koret finns **altarringen** av ek från 1912 och innanför altarringen syns det firsidiga **altaret**. Altaret är murat i tegel och täckt med en kalkstensskiva. Det finns kalkmålningar på alla sidor i rött, blått och ockra och målad sockel. Målningarna tillkom 1754.

Altaruppsatsen från 1597 är av furu med lister och ornament. Själva

altartavlans målning tillkom 1754 och ersatte då en texttavla. Det är den på 1700-talet flitigt anlitade kyrko-konstnären Christian Holst från Örtofta som gjort målningen. Tavlan föreställer Kristus på korset. Ovanför altartavlan finns en inskription i guld på svart botten både på latin och

svenska "Ära vare Gud i höjden. Lukas II. Christian IV av Guds nåde. Anno 1597". Texten påminner om det danska styret av Skåne. Under altartavlan finns en svart tavla med bibelcitат i guld. På vardera sida om textfältet finns två änglahuvuden.

Vi fortsätter vår vandring genom sakristian och vidare ut genom sakristians utgång för att betrakta **absiden** utifrån.

Absiden är en av de äldsta delarna av kyrkan och beräknas ha tillkommit under **1100-talet**. Över ingången till absiden finns ett reliefhugget **lejon av kritsten**. Detta återfanns vid 1912 års renovering av kyrkan vid långhusets ena gavel och flyttades då till dagens placering. Absidens tak blev blybeklätt 1772 efter ett ras. Efter mer än 200 år började blytaket läcka och behövde bytas. Detta

gjordes år 2002 och de gamla blyplåtarna smältes ner och återanvändes. På båda sidor om absidens ingång är **gravstenar** monterade. På gravstenen till höger om ingången syns fortfarande inskriptionen från 1700-talet men på gravstenen direkt till vänster om ingången går det tyvärr inte att tyda texten och på den tredje stenen (även den till vänster om ingången) framträder endast ett kors.

Kyrkans norra fasad med nykyrkan

Kyrkans södra fasad.

*Kyrkan sedd från söder med **tornet** som byggdes 1851 då kyrkklockorna flyttades in i kyrkan.*

Vi har nu gått igenom och runt Hofterups kyrka och vi ser då att runt kyrkan är **Hofterups kyrkogård** belägen. Kyrkogården har flera olika alternativ för gravsättning. De flesta gravplatserna är försedda med singel och inramade med buxbomshäckar. En gräsbeklädd urnlund togs i bruk 1987 och 1995 anlades en minneslund. Under år 2004 har även en askgravplats tagits i bruk.

Har du frågor angående kyrkogården och de olika gravsättningsalternativen svarar vaktmästaren gärna.

När du besöker någon av församlingens gudstjänster kan du ibland se prästen klädd i någon av de **mässhakar** församlingen äger enligt:

Denna **svarta mässhaken** av randat sammet med silverdekor är från 1838. Ryggsidan har ett kors av silvergalon och framsidan en triangel med Jahve i hebreiska bokstäver. Det är den äldsta Hofterup församling äger men används inte längre.

Mässhaken av vitt ylle från 1952. Har en ryggsida med ett kors av blå sidendamast och nedtill broderat 1952. På framsidan IHS (ett vanligt Jesusmonogram) i blått, rosa samt guld. Fodret är av blått siden med skriven text: ”Gåva till Hofterups kyrka från Margareta Hofverberg”.

En **grön mässhake** införskaffades 1965. Den är av blandmaterial och har en dekor med vita band och guld samt en fembladig vit ros på framsidan. På baksidan finns ett guldbroderat kristusmonogram.

År 2000 fick Hofterups församling en **mässhake i blått ylle** med orange foder av textilkonstnär Karin Jönsson i gåva från Siri Olofssons dödsbo. Mässhaken invigdes i mars år 2001. På framsidan är där ett stiliserat kristusmonogram och på baksidan stiliserade fåglar.

En del av de **lösa inventarierna** finns dagligen framme i kyrkan medan andra går att beskåda i samband med gudstjänster och förrättningar.

På golvet vid predikstolen finns en järnbeslagen svartmålad **ekkista** från 1694. På locket finns tolv knoppar, en i varje ruta. Framtill har kistan två kraftiga hänglås. På en lapp i locket finns texten ”C.C. Börjesson Klen Smed Mästare, Malmö”.

I kyrkan finns **två psalmtavlor** utförda efter Th Wåhlins ritningar 1912. Båda är av trä och har samma blå färg som övriga snickerier. Den ena tavlan är placerad i långhuset och den andra i nykyrkan.

Det finns **två kollektståvar** i kyrkan. Den äldsta är från 1800-talet. Håven är av röd sammet med guldband och guldkors. Skaftet är svarvat av ek. Den andra kollektståven är betydligt yngre, 1938, och utförd i violett sidendamast

I långhuset hänger en **ljuskrona** i mässing med 32 ljus med två kransar från 1900-talet.

Nykyrkan har **två ljuskronor** av mässing med 12 ljus i en krans. Dessa är en gåva från Hofferups kyrkliga arbetsförening år 1934.

På predikstolen finns två **trearmade lampetter** från 1897. Lampetterna är svängbara och dekorerade med franska liljan samt kors.

De **ljusstakar** som oftast används är av mässing och utförd i barockstil med cicelerad dekor från 1950-talet.

Till bänkraderna i både långskeppet och nykyrkan finns 28 **bänkljusstakar** i mässing. Dessa är tvådelade och kan användas både som vas och ljushållare. De används ofta som vashållare i samband med gudstjänster och förrättningar vilket ger ett både vackert och välkomnande intryck.

Altaret smyckas alltid med blommor när det är gudstjänster och förrättningar. Till detta används två likadana **vaser** i nysilver från 1950.

I samband med dop används förutom dopfunt med dopfatet även en **dopkanna** i silver för dopvattnet. Dopfatet som är av nysilver smyckas med en liten blombukett. Dopkannen inköptes 1978 och är märkt med kristusmonogram.

När det är högmässa används nattvardssilver i form av **nattvardskalk**, **oblatask** och **paten** (oblattallrik). Vinet hälls i nattvardskalken och oblaterna som ligger i oblatasken lägges på paten för vidare överlämning till nattvardsdeltagarna.

Nattvardskalk

Oblatask

Paten

I Hofterups kyrka finns alla tre nattvardstillbehören i olika utförande och ålder. Den ena uppsättningen är tillverkad på 1800-talet och den andra på 1930-talet.

Med denna rundvandring genom Hofterup kyrka har vi försökt visa dig kyrkans sevärdheter både vad avser byggnad och inventarier. I och med att skriften har gjorts som en vandring följer texten och bilderna inte de olika tidsperioderna som representeras. Därför följer här en **byggnadskronologi**:

År

- 1100-talet Kyrkan uppförs med långhus, ett smalare och lägre kor och en halvrund absid. Senare tillkommer även ett torn.
- 1400-talet Kryssvalv tillkommer i långhuset.
- 1723 Överkalkning av de medeltida målningarna.
- 1772 Absidens tak får nytt sparrverk och ny blybeklädnad efter ett ras.
- 1777 Insättning av nya fönster, tornet reparerades.
- 1779 Kakelugn installeras för uppvärmning av kyrkan.
- 1836 Reparering och målning av inredning, två nya fönster tillkommer ett i absiden och ett på norra långhusväggen.
- 1851 Nykyrkan tillkommer i norr, tornet höjdes och kyrkklockorna flyttades in.
- 1890 Ytterligare en kakelugn installeras.
- 1909 Den ena kakelugnen ersätts med järnkamin för uppvärmning.
- 1912 Framtagning av de medeltida målningarna.
Ny bänkinredning, orgelläktaren byggdes om och fick läktarbarriär efter ritning av Theodor Wåhlin.
Trapphus tillkom i tornet.
Orgeln byggdes om av Eskil Lundén, Göteborg.
- 1917 Den andra kakelugnen ersätts med järnkamin..
- 1930 Yttre restaurering.
- 1949 Installering av elektrisk belysning.
- 1953 Installering av elvärmeanläggning.
- 1964 Konservering av målningar och puts, absid, kor, långskeppets två valv och väggar, vapenhusets väggar.
Konservering av altaruppsatsen och predikstol av konservator Albert Eriksson.
- 1971 Konservering av fattigstock och jordfästningsspadar, konservator Evald Gustafsson.

- 1977 Utvändiga reperationsarbeten, murverks dokumentation.
Kyrkan fick orgel med ryggpositiv.
- 1989 Konservering av predikstolen och altarpopsatsen.
Konservator Åsa Sandberg.
- 1993 Ommålning av befintliga bänkar, dörrar, läktarbarriär och två psalmtavlor.
Omklädsel av altarringens knäfall.
- 2000 Utredning av sprickor, skadeanalys. Karl Gustaf Tapper, Restaurator.
- 2002 Byte av blytak på absiden, renovering av fasaderna och rengöring av vind. Kalkmålningarn på vind frilades och konserverades.
- 2004 Byte av befintlig trappa i betong.

Namnet Hofterup skrevs vid 1100-talets mitt *de hortothorp* och *de Hortethorp*. Från 1500-talet och framåt förekom en mångfald variationer på stavningar och troligen är det felskrivningar och missförstånd som lett fram till den nuvarande formen av Hofterup. Första delen av namnet består antagligen av personnamnet Horta som troligtvis var en storman i byn.

Hofterup har från reformationstiden och fram till 1962 varit annex till Barsebäcks församling. Både Barsebäcks och Hofterups församling övergick till Löddeköpinge pastorat 1962. Från 1992 ändrades pastoratsgränserna och Hofterup församling tillhör idag Västra Karaby, Hofterup och Dagstorp kyrkliga samfällighet.

Källor:

Hervius och Holmberg, *Barsebäck och Hofterup Sveriges kyrkor Skåne*, Stockholm 1972.

Skånes hembygdsförbunds Årsbok, Arlöv 1997.

Underhållsplan för Hofterups kyrka, Restaurator 2004 (Stencil)

Vindflöjeln i form av ett gapande drakhuvud med årtalet 1851 i genombrutet arbete på korskrönt stång sattes upp när man förhöjde tornet 1851 och togs ner 1912 för att ersättas av dagens vindflöjel. Sedan 1912 har den gamla vindflöjeln förvarats i tornrummet men togs ner år 2005 för ommålning. Därefter gjöts den fast i marken på Hofterups kyrkogårds urlund.

Denna skrift är utgiven av Hofterups församling 2007.

Svenska kyrkan

VÄSTRA KARABY, HOFTERUP
OCH DAGSTORPS KYRKLIGA
SAMFÄLLIGHET